

Augsburg, 15. Mai 1554

An Johann Jakob Fugger

Druck: Demosthenes, Basel 1555, II, S. 3-12.

AD MAGNIFICVM ET
 generosum uirum D. IOANNEM IACO-
 BVM FVGGERVM, Kirchpergae et Vueis-
 senhorni Comitem, Caesareae et Regiae Maiesta-
 ti à Consilijs, etc. HIERONYMI VVOL-
 FII in orationes Aeschinis et Demo-
 sthenis aduersarias,
 Praefatio.

Prima Demosthenicorum operum parte, praeter caetera, eas uidimus orationes, quibus uir eloquentissimus, et dignitatis ac salutis Reip[ublicae] studiosissimus, Philippi Alexandri Macedonum potentiam, uel crescentem impedire, uel confirmatam euertere est conatus. Prouidit enim homo acutissimus, et longissimè in posterum prospiciens, considerata hominum potentum natura, et popularis atque regij imperij dissidijs expensis, fieri minimè posse, ut Macedones patrij regni finibus, caeterisqüe bello subactis prouincijs contenti, conquiescerent, antequam Athenienses etiam, aemulos et perpetuos aduersarios, uel è medio sustulissent, uel suae ditionis fecissent. Itaque cessandum sibi et conniuendum esse non censuit, nec ignauiae ciuium suorum indulgendum, aut proditorum et stolidorum aduersationes acerbissimas pertimescendas: sed et populum ocio luxuqüe diffluentem, ad maiorem praeclaram imitationem excitandum, et proditorum licentiam, quoad eius fieri posset, cohercendam, et reipub[licae] praesidia sociorum undique esse comparanda, ut iamiam instans atque ceruicibus liberrimae nationis imminens Macedonum tyrannis prohiberetur, et multis continuata seculis Graecorum libertas retineretur. Hoc fuisse Demosthenis institutum, et perpetua series orationum eius, et ipse uitae exitus, testis grauissimus, declarat. Quae cum mea siue opera et labore (quae quidem, rumpantur ut ilia Codro, mihi concedenda sunt) siue industria et doctrina (de quibus pro sua quisque sapientia et bonitate, me haudquaquam recusante, iudicet) etiam Latinorum hominum lectioni atque intelligentiae pateant: non est quòd pluribus tanti uiri, et herois in suo genere, causam agamus. Accedit eódem Plutarchi et Pausaniae testimonium, et ingratae dum uiueret, gratissimae post obitum patriae suffragium. Quae cum ita sint, audiri nefas eos esse arbitror, qui uel aemulorum deprimendae gloriae causa, uel priuato Macedonum odio Demosthenem impulsum, uel Persico auro corruptum, suam in Repub[lica] sectam secutum esse opinantur. Etsi enim negari non potest, acerrimos esse in magnis ingenij gloriae stimulos: homines cupiditate flagrantes, non modò contemptu, sed etiam neglectu sui, aut suspicione duntaxat eiusmodi, uehementer offendi: quae autem pecuniae uis sit, in corrumpendis uiris, etiam natura bonis, non tamen exercitatione uirtutis satis confirmatis, aut uerae philosophicae praeceptis diligenter institutis, uita quotidiana exemplis innumeris demonstrat: tamen Demosthenes grauissimorum uirorum testimonio, ea et natura fuit, et doctrina, et instituto uitae, ut qui tale aliquid de eo suspicetur, non tam illius improbitatem coarguat, quàm suam prodat. Sunt etiam sceleratae quaedam naturae, quae ex suae uiciositatis conscientia, omnes magnos uiros aliqua flagitorum labe aspergere studeant, quo scilicet ipsae sub umbra magnorum nominum minore cum infamia delitescant. Illud quidem non negarim, in priuatis contentionibus aliquando oblitum officij Demosthenem, etiam per calumnias euersum iuisse aduersarios: in quo eum equidem neque laudo, neque

probo (ueritatis enim et uirtutis semper est habenda ratio) sed ut homini ignosco. Ut enim faecundi agri noxias etiam herbas gignunt, sic magna ingenia (ut Plato prudenter ait) magnis etiam uitijs aliquando abundant. idque omnium aetatem historijs sic declaratur, ut ineptum fuerit, hanc sententiam exemplis approbari. Sed priuatis illis affectibus sic induisse Demosthenem, ut uolens et sciens Rempub[licam] perderet, quicquid alij sentiant, ego mihi persuadere non possum. Fateor euidem amari à me et magnificeri Demosthenem, ut et praceptorum meum (nam ab eo non quidem eloquentiam, quam angustiae mei ingenij non capiunt, sed Graecum tamen sermonem utcunque didici et gloriae suae quantulancunque partem in Vuolfianum nomen deriuantem (nusquam enim, ut opinor, legetur latinus Demosthenes, quin aliqui grati homines, et non maligni recordentur, Vuolfium fuisse primum qui Attico pallio Demosthenis, qualemcunque Romanam togam adiunxerit) tamen à me plurimum abesse uelim hanc siue stulticiam, siue pertinaciam, siue iniquitatem, ut confessae ac demonstratae ueritati uiderer aduersari Multò etiam iniquiores esse puto, qui consilia ex euentu spectant: nec iniquos duntaxat, sed parum etiam sapientes, qui cum ipsi nec priuatam nec publicam rem gerere sciant, se post tot saecula Demosthenis et Ciceronis magistros esse debere putant, qui omnes suae aetatis principum et sapientum magistri fuerunt. Non considerant isti Aristarchi, post rem gestam quaevis facile perspicere uitia rei gerendae: quae antequam ad rem gerendam uentum fuisset, etiam prudentissimos quosque fefellerunt. Sed his inquis stultaque sapientiae persuasione inflatis hominibus, satis et Demosthenes in oratione de Corona, et Cicero penultima ad Lentulum epistola, grauiter atque eruditè respondent. Quare nihil nec esse est, me longiorem sumere orationem: praesertim cum hominibus moderatis omnib[us] persuasum sit, in humana prudentia non satis esse uirium, uel ad fatales calamitates prohibendas, uel ad felicitatem comparandam. Tamen ut in tempestatib[us] aliquae sunt gubernatoris partes, quamuis aliquae sunt gubernatoris partes, quamuis infirmae: ut ad excolendum frumentum agricolae opera requiritur, etsi saepenumero alijs grandine, alias fulmine, alijs hymribus, uota iacent (ut Ouidij uerbis utar) longique perit labor irritus anni: sic perpetuum est Consilio certamen cum Fortuna: neque hae ancipiti Marte configere desistunt, priusquam Euentus arbitrium litem irreconciliabilem diremerit. Nec enim ea rerum humanarum ratio est, quae cursus solis, qui perpetuo tramite ab ortu in occasum, atque iterum ab occasu in ortumdecurrit (Nam quod is alijs nubib[us] subtexitur, alijs lunae corpore obscuratur, quotidieque dieque umbra terrae nostris conspectibus eripitur: id non solis, sed nostrum siue incommode siue uitium est) sed ut magna flumina non rectam uiam sequuntur, sed pronam et expeditam: ita sapientes homines ea saepenumero suscipiunt, non quae maximè optant, sed quibus in praesentia me hora non inueniunt. Haec (etsi mea nihil interest) temperare mihi non potui quin adjicerem, ut aequiore animo et maiore studio consilia Demosthenis, quae superiore uolumine continentur, à uiris patriae amantibus, et eloquentiae regiae rerum studiosis legerentur. Quod fortasse non in utiliter fieret per ocium, ab hominibus non nimis occupatis, ac Reipub[licae] non negligentibus. atque adeò melius (quid si iucundius etiam) opera in euoluendis huiusmodi scriptoribus poneretur,quam in alijs nonnullis rebus, quae magni à quibusdam aestimantur. Neque uero me praeterit, non ea esse nostra tempora, quae fuerunt Demosthenis: aliam esse religionem, alios mores, alias leges, alia imperia: sed tamen ut in re militari, sic etiam in ratione reipub[licae] in magna dissimilitudine, magna est etiam similitudo: quam ut uir eruditus facilè perspiciat (quis enim ignorat, humanum ingenium perpetuò sui esse simile, in suis commodis augendis, incommodeisque depellendis: etsi diuersa uia nonnumquam progreditur?) sic ea rerum imperito et hebeti lectori breuiter demonstrari non potest. Quod si nulla inde peti utilitas posset, tamen honesta oblectatio ex eloquentium scriptorum lectione, et consideratione ueteris memoriae, percipitur. Verum his omissis, tandem ad summorum oratorum contentionem acerrimam, et orationes aduersarias peruenio. In quibus illud in primis constat, et inimicos inter se, et eiusdem gloriae dicendi aemulos fuisse Aeschinem et Demosthenem. Nam alioqui nunquam hic illius salutem, ille huius dignitatem oppugnasset. Causae autem dissidij sunt obscuriores et

incertae: de quibus pro suo quisque ingenio coniecturas sequitur, rationibus destitutus. Sunt enim qui putent, naturarum diuersitatem primam fuisse odij originem, ut astrologi affirmant naturalem certorum hominum inter se esse uel benevolentiam uel malevolentiam: idque res ipsa declarat, cum alios ex primo statim aspectu uel amore uel odio plerique prosequantur, et aliorum beneficijs allici ad amorem, aliorum malefactis alienari non facilè possint. Affirmat et Aristoteles, morum diuersitatem haudquaquam esse aptam ad amicitiam uel constituendam, uel retinendam. Fuit autem Aeschines, ut traditur, hiliori ingenio, comis, urbanus, obseruans potentiorum, amator, conuiuator: Demosthenes contrà, abstemius, seuerus, acer, populi studiosus, infestus principibus, ijs praesertim à quibus imminere Graecis periculum prouidebat. Quae etiam sola honesta dissidij causa commemorari potest. Etsi enim Aeschines prodigionis Macedonicae reus agitur: id tamen crimen, ut non satis confirmatum, in medio reliquamus: et utrumque, tam Aeschinem quàm Demosthenem, uirum fuisse bonum, et commodorum patriae studiosum, fingamus, qualem uterque se perhiberi uult. Referebat autem sua consilia Demosthenes ad reipublicae dignitatem, cum periculo in praesentia coniunctam, et in posterum uerae securitatis effectricem: Aeschines contentus erat praesenti pace qualicunque, et populum Atheniensem luxu eneruatum, et non iustis opibus munitum, imparem censebat ad resistendum Philippo et Alexandro, regibus acerrimis, et illo tempore potentissimis. Vter rectius senserit, pronunciare non est meum. utriusque argumenta quisque inter se conferat: etsi nos propter uerae historiae ignorationem, uelut in salebris haeremus, et sine conditione illa (Si uerè hoc dicit Aeschines, aut Demosthenes) certi nihil statuere possumus. Quis enim nescit, oratorum uerba non ad ueritatem semper sed ad persuadendum quauis ratione, ferè accommodari? negari, affirmari, fingi multa ab ijs audacissimè? neque id omnino infelicit. Vulgus enim tanta leuitate est, ut ab hominibus eloquentibus ea etiam quae comperta habet, in praesentia sibi extorqueri, et absurdissima quaeque persuaderi sinat. Quarta causa odij uidetur ab aemulatione eiusdem studij proficisci cum enim uterque primus inter oratores haberi cuperet, alterius sibi gloria quasi tenebras offundi molestè tulit: qui affectus multum rebuspublicis incommodat, et à bonis uiris omni studio est reprimendus, ne radices agat in ciuitatis perniciem. Ac haec hactenus. Quo autem pacto suam quisque causam egerit, ex collatione orationum summa cum uoluptate cognoscetur, nec minori cum fructu ab eloquentiae studiosis. Hic enim duo hi oratores praestantissimi, omnes ingeniorum uires, omnem doctrinae et facundiae copiam deprompserunt. Collocauimus autem principiò orationem contra Timarchum, etsi locus in ea tractetur offensionis apud nostros homines non iniuria plenus, cùm propter seriem temporis: tum quia in oratione Demosthenica falsae legationis, non Aeschines duntaxat neglecti officij accusatur, sed Timarchus etiam utcunque defenditur. Ordine sequitur Aeschinis defensio, et accusatio Ctesiphontis, quam refutat Demosthenes. Hic secundus tomus absoluitur. Requirebat sanè ordo, epistolas utriusque oratoris cum Dinarchi oratione, in fine adjici (postremò enim scriptae pleraequem sunt) sed ne moles huius partis in immensum cresceret, ad primam partem eas retulimus. Quae si Excellentiae tuae non displicuit, et hanc etiam per ocium euoluere non dedignatus fueris: sordebunt tibi, opinor, plerique nostri temporis scriptores, cum hisce oratoribus comparati. Augustae Vindelicorum, è Bibliotheca tua. Idibus Maij, Anno 1554.